

- . På väg till matsalen gick man bl a på Torngatan. Alldeles i början av gatan i ett ganska gammalt hus hade några furirer sin förläggning. Mitt emot på andra sidan gatan låg ett plåtslageri. I ett betydligt nyare hus på Solgatan bodde också furirer. Ingen volontär vågade någonsin besöka dessa förläggningar utan på order. Några av mina kamrater blev "inbjudna" vid något tillfälle då som straffkommendering och städning.
- . Ett par gånger då vädret var fint fick vi marschera till havet och bada. Marschvägen var Lundavägen, Viadukten över Väst kustbanan, Väst kustvägen till Industrihamnen. Väglängden blev ungefär sex kilometer tur och retur. Vid dessa badtillfällen fick vi även ta simborgarmärket. Och skönt var det att få lägga den svettiga uniformen och hoppa i vattnet. Att hamnen inte hade någon sandstrand spelade ingen roll.
Men badet hade en avigsida, vi skulle ju hem igen. Av bad och värme blev vi kanske lite slöa. Marschen hem mot förläggningen blev säkert inte den bästa vi presterat. Men en truppfurir, som dessutom kommer från armén, han vet på råd. Plötsligt kommenderar han "givakt". Nu skall vi på bråkdelen av en sekund intaga en spänstig hållning, sträcka på ryggarna, svänga på armarna, hålla takten perfekt samt i övrigt skärpa oss. Men volontär-aspiranter i artonårsåldern, som i varmt väder iklädd tjock uniform, marscherat långt på hårt underlag (gatsten) samt dessutom badat och simmat minst 200 m reagerar inte så snabbt. Det tog gott och väl ett par sekunder innan vi fattade vad det var frågan om och det var alldeles för lång tid. Nu igångsattes den verkliga exercisen. Nu fick vi repetera i mångfald vad vi hade lärt oss tidigare. Det dröjde inte länge förrän svetten rann längs ryggen. Nu skulle det bli en markant skärpning i plutonen.
Så kom vi ändå till slut hem till förläggningen, trötta, svettiga och förbannade på furiren, som hade kört med oss, förbannade på "kommisen", på flygvapnet, ja, på allt som kom i vår väg. I broschyren "Tag anställning vid flygvapnet" stod inget skrivet om detta. Där stod bara omtalat att det fanns rikliga tillfällen till friluftliv och bad.
- . Inkomna i logementet var det bara till att hänga uniformen på tork.

- Nästa morgon skulle den vara nyborstad och fräsch igen. Trötta och i allmänhet lite ledsna satt vi lite till mans och undrade om det var så här framtiden kunde bli.

Det visade sig emellertid att ju flera liknande strapatser som drabbade oss ju större blev kamratskapet och sammanhållningen. Då var det alltid någon på logementet, som uttryckte vad vi alla kände, i tal eller sång. Vi hade en blivande signalist, som nästan alltid vid sådana här tillfällen, sjöng något av den kända läsarsången, "Varför skola människor strida, varför skall de lida nöd", o s v. Jag tyckte själv att detta passade bra vid vissa tillfällen av nedstämdhet.

- Nästa dag var i regel gårdagens motgångar glömda. Vi var ju unga och trots allt såg vi ändå framtiden ljus. Det var bara till att ta nya tag.

En annan solig dag åkte vi lastbil till Klagshamn strax söder om Malmö. Där hade tidigare bärgats ett engelskt fyrmotorigt bombplan av typen Avro Lancaster. Ett litet antal kvarvarande rester av plåtbitar och ammunition låg kvar ute i vattnet. Eftersom det var långgrunt kunde vi vada ut och plocka upp resterna. Där fanns ganska mycket 8 mm kulspruteammunition. Några patroner behöll jag för eget bruk. Krutet i dessa patroner var formade till långa smala ljusbruna stänger.

För att i någon mån förgylla tillvaron och deltaga i de små och stora skämt som ofta förekom blev just de här små krutstavarna lämpliga. Man förde in staven precis under papperet på en lämplig cigarett. Då rökaren tände och drog första blosset antändes krutstaven. Den intresserade åskådaren kunde då få se en liten fin svetslåga, som delade cigarett-papperet så att det öppnade sig likt en utslagen blomma och tobaken föll till marken. Den tidens cigaretter hette Boy och tobak i paket kallades Riksshag, som antagligen var en blandning av torv och gammalt hö av lukten att döma. Möjligheten att importera tobak var säkert starkt begränsad. Dessutom var den ju ransonerad.

- Dagen för vår första permission var inne. Men först hade vi hämtat ut våra permissionsuniformer, den s k andramunderingen. Den var sydd i diagonaltyg. Kragen var inte så hög som på vår gamla tredjemundering. Och framförallt var uniformen trevligare att bära. Men som alltid blev inte alla nöjda. För min egen del fick jag ett par boxkalvskor (kängor), som dels hade djupa repskador och dels spruckna ovanläder. Jag kunde helt enkelt inte visa mig i dessa skor. Byte var nödvändigt, men jag såg svårigheterna framför mig. Vad skulle jag skylla på, skonumret 42 var det rätta, de passade bra på foten.

- Efter en viss tvekan, med tanke på allt pratet om omöjliga förrådsmän, tog jag mina spruckna boxkalvskor och vandrade ner till intendenturförrådet. På andra sidan disken stod en något rödhårig förrådsman, iklädd kronans blå overall. Kring livet hade han en läderrem försedd runtom med stora gula uniformsknappar. - Vad vill du? frågade han. Lite skrämdd placerade jag de spruckna boxkalvskorna på disken framför honom. - "Jag undrar om jag kan få byta, dom är för små, dom klämmer". Han tittade ömsom på skorna och ömsom på mig. - "Jaså, är det säkert"? frågade han. - "Ja, det är säkert". Han tittade på mig en extra gång. Tog sedan skorna och försvann bort till en hylla någonstans i förrådet. Jag drog en lättande suck, det hade lyckats. Efter en stund kom han fram med ett par andra skor, som han helt plötsligt kastar emot mig och säger: - "Här har du och kom inte igen fler gånger"! Jag hann fånga dem i flykten annars hade de hopbundna skorna lagt sig som en snara runt halsen. Han hade tydligen tränat detta kast tidigare.

Glad i hågen rusade jag därifrån, boxkalvskorna såg fina ut. Min lilla nödlögn hade lyckats. Väl återkommen till logementet provade jag nyförvärvet. De visade sig vara två nummer för stora, d v s nummer 44. Att återvända till förrådet för ytterligare ett byte var otänkbart. Nästa byte blev inte förrän sulorna var utslitna.

Bild

- Nu var det emellertid lördag och permission skulle vi få efter tjänstens slut klockan 1200. Ett par timmar före hade vi inre tjänst. Det innebar att alla persedlar skulle borstas och putsas och vid behov lagas. All persedelvård skedde på vår stora trappa. Det var strängt förbjudet att utföra detta i logementet. Något bord att lägga kläderna på fanns inte utan under hela rengöringen fick vi hålla dem i händerna. Skorna skall vara blankputsade t o m i hålfoten.

Efter persedelvården var det uppställning vid sängarna, då skulle alla de persedlar ligga framme som vi tidigare fått order om. Prick på minuten kommer befälet. Dageleven kommenderar givakt och lämnar av logementet "klart för visitation".

Ett och ett av de plagg vi lagt fram visades upp. Befälet gick då runt till varje man och kontrollerade. Här gällde det för den enskilde att intaga en perfekt "enskild ställning". Var inte så fallet blev det enskild träning några gånger på furirens order.

Skor, mössa och uniform var de persedlar som blev särskilt utsatta för kontroll. Inget dammkorn, hårstrå eller liknande fick förekomma. Om man under visitationens gång skulle ha råkat tappa ett hårstrå på exempelvis vapenrocken betecknades detta under rubriken "dålig persedelvård" och kom i framtiden att föranleda permissionsförbud.

Vapenrocken uppvisades enligt en särskild rutin. På insidan var öglor fastsydda vid ärmhålen. Då rocken skulle uppvisas korsade man händerna och stack tummarna i respektive ögla. Utsidan kontrollerades först. Man höll vapenrocken framför sig hängande på de korsade händerna. På ordern vänd, parallellställde man händerna och vapenrocken kom därmed att hänga i tummarna med fodret utåt, klart för inspektion. Skulle det vid ett sådant tillfälle upptäckas ett litet hål i fodret eller annorstädes petade instruktören in ett finger och slet till så att det blev en lång reva. Beskedet kom: -"dålig persedelvård, skall omedelbart sys igen, anmälan för mig när det är klart". Ett sådant fel ansågs vara av grövre art. Efter det vi fått fast anställning föranledde ett sådant fel alltid permissionsförbud över lördag och söndag, d v s att vara i förläggningen båda kvällarna senast klockan 2130.

- Efter persedelvård och inspektion var det omklädnad från blåställ till andramundering. Uppställning på kaserngården för ny inspektion före permissionen. Nu gällde det mest smådetaljer som behövde rättas till, såsom att alla knappar var knäppta och att inte lägermössan satt för mycket på sned eller för långt ner på pannan. Efter kontrollen fick vi en snabb repetition av vad vi hade lärt oss. Att vi var skyldiga att hälsa på lägst furir, samt övriga underbefäl vid tilltal. Även sådana som tillhörde andra försvarsgrenar. Därför hade vi också lärt oss de flesta gradbeteckningarna i armén och marinen.

- "Höger och vänster om marsch". Vi var helt plötsligt fria att gå vart vi själv ville, dock under ett visst ansvar. Det kändes konstigt att få gå ut på staden i uniform och enskilt. Man hade nästan vant sig vid att mest uppträda i samlad trupp och alltid ha kamrater i närheten.

Nu gällde det att se upp. Det kunde ju finnas någon hälsningsberättigad bland alla de människor man mötte på gatorna. Säkert var det många spårvägskonduktörer, tullare och liknande, som med förvåning och lite tafatt konstaterade att någon för dem okänd flygare hade hälsat med ett stronglyt honnör.

- . På min första dag i det "fria" löste jag militär veckoslutsbiljett och reste hem. Från min avstigningsstation till mitt föräldrahem var avståndet ungefär fem kilometer. Någon cykel eller bil att åka med fanns inte så det var bara till att gå. Det hade jag ju fått göra mycket den senaste tiden. Det var emellertid bara att konstatera faktum, den mycket krävande exercisen hade gjort nytta. Konditionen hade blivit mycket bättre och givet en helt annan spänst i stegen än tidigare.
- . Än i dag vill jag påstå att just exercis, och det skall vara hård sådan, kan ge den enskilde och en hel trupp en verklig uppräckning. Man får en helt annan spänst i sitt uppträdande och mera skärpt uppmärksamhet om vad som händer i ens omgivning.
- . Söndagkväll, permissionen slut. Det känns lite vemodigt att vara tillbaka i logementet igen. Helgen hade gått så fort. Efterhand var alla tillbaka. Nästan alla hade varit i sina hem och hälsat på. Några som hade lång hemresa och dessutom saknade pengar till biljett hade fördrivit helgen i Malmö. Efterhand som tiden gick lärde jag mig mer och mer vilka möjligheter det fanns i Malmö att fördriva tiden med. Hemresorna blev därmed färre.
- . Tiden för att skriva kontrakt var inne. Nog hade vi väl tankar litet till mans vad det verkligen skulle innebära att med sin namnteckning binda sig för flera års tjänst i det militära. Efter undertecknandet var det för sent att ångra sig. Den allmänna meningen var, för att kunna bli fri från kontraktet måste man straffa ut sig. I annat fall måste särskilda skäl föreligga och det var kanske inte så lätt att skaffa dessa.
- . En fråga som också uppstod, vad skulle man göra efter kontraktstidens utgång. Man kunde visserligen förlänga kontraktet med ett eller två år i taget. Som underbefäl fick man dock ej kvarstå i tjänst längre än till trettiofyra års ålder. Och att tillhöra stammanskapet så lång tid kunde inte vara någon framtid.
- . Trots att det framhölls några nackdelar fanns det antagligen också fördelar. Sammanlagt var det 40 volontäraspiranter, i åldrarna sexton till tjuogoett år, som skrev sitt namn på kontraktet och därmed förband sig att tjäna kronan i tre år och två månader. Av dessa var femton flygplanmekaniker, femton signalmekaniker och tio var vapensmeder.

- . Efter hand som vi undertecknade kontrakten fick de nu nyanställda volontärerna, ur Fanjunkare Carl Svenssons hand, emottaga en anställningspremie om femtio kronor. En ganska stor summa pengar för en ungdom på den tiden. Därför var det också många glada volontärer, som efter att ha betalt sina eventuella skulder, samlades på marketeriet och inmundigade en s k "vrålfika". Den var något större än den vanliga standardfikan.
- . De värnpliktiga uttalade förvåning över hur vi kunde sälja oss i över tre år för futtiga femtio kronor. Framtiden fick emellertid utvisa vilket som var rätt eller fel.
- . Nu var vi i alla fall volontärer och skulle som sådana påbörja volontärrekrytskolan som pågick till i början av november och därefter påbörjades vicekorpralskolan, som håller på till april 1943.
- . I samband med anställningen fick vi också lämna vårt personkort och alla våra ransoneringskort på bröd, matfett, kött, kaffe m fl. Det var skönt, nu behövde jag inte mer hålla reda på gällandeperioderna. För att klara fritidsbehovet lämnade stabsunderofficeren ut restaurangkuponger. Tobakskortet fick jag behålla. För en ickerökare blev dess giltiga kuponger en bra bytesvara.
- . Avlöningsförmåner och frågor kring detta diskuterades nästan aldrig. Alla var införstådda med att vi fick månadslön. Mat, kläder och husrum hade vi ju. Statusprylar fanns inte på den tiden. Många hade inte ens en cykel och i Malmö kunde man gå eller åka spårvagn. Med en biljett för tjugo öre kunde man åka sta'n runt eller ända till Limhamn.
- . Efterhand ökades våra kunskaper i löneärenden. Fast anställt manskap erhöll s k naturaförmåner. Bostad, förplägnad, beklädnad samt en begynnelse-lön på ca femtiosju kronor i månaden. Av lönen drogs en frivillig avgift om femton kronor till Intressekontoret, som sedan betalade den skattsedel man skickade in en gång om året, m fl andra utgifter, som vederbörande skickade in för betalning.
- . Ett avdrag på tio kronor per månad gjordes också för alla till det s k "kommisarvet". En summa som skulle betalas ut vid avgången efter kontraktstidens utgång. Varade anställningstiden minst sex år blev avskedspremien sexhundra kronor och efter nio år åttahundra kronor.

- . Kvar av lönen efter avdragen enligt ovan blir bara trettiotvå kronor. Det blev inte någon rik på. Nu gällde det att planera utgifterna. Det fanns förstås de som redan veckan efter vi fått lön var ute efter pengar på lånemarknaden. Vem var det då som kunde låna ut pengar? - Ja, det fanns några "bankirer", som trots den låga lönen ändå kunde lägga undan några kronor på kistbotten. Någon löneförhöjning blir det inte förrän efter ett år. En del av lönen gick åt till dans på Amiralen med Harry Arnolds orkester eller på Arena med Tönnes orkester. Resten till fika eller en och annan gång bio. Det var helt enkelt omöjligt, för de flesta, att leva i Malmö utan att kreditspöket gjorde sig påmint.
- . Någon gång kunde man skaffa sig tillökning i kassan genom att taga en veckas tjänstledighet. Genom att visa upp en beviljad tjänstledighetsansökan för stabsunderofficeren utbetalade han ca två kronor och femtio öre i matersättning per dag. I regel åkte man till föräldrahemmet den veckan och där bodde man ju gratis.
- . Ett nytt inslag i vår vardag var verkstadstjänsten. Den bedrevs i en liten källare på Kronotorpsgatan i Rostorpsområdet, strax bakom fängelset. Ledare för denna verksamhet var överfuriren Lif. Överfurirsgraden var ny 1942.

Vi fick sysselsätta oss med att fila rundstål och stålplåt. Bl a skulle vi fila två stycken, 2 mm tjocka, rektangulära plåtbitar. 20 mm in från ena kanten av vardera plåtbit skulle filas av till 1 mm tjocklek. Efter detta skulle lödtenn läggas på de nedilade ytorna och därefter sammanpressas. Nu skulle hela den sammansatta plåtbiten vara 2 mm tjock, även i skarven.

Det var inte så lätt att få måtten att stämma. En lite mera företagsam äldre kamrat som hette Eriksson men var mest känd som "Stöten" och tidigare hade gjort några månaders värnplikt vid armén visste hur en slipsten skulle dras. Under hela den tid vi andra slet med fil, skjutmått och mångahanda andra verktyg cirkulerade han runt bland arbetsborden med förvändningen att han ville se på något. En stund efter han gått därifrån kände man något blött i bakfickan på blåstället. Han hade nämligen pumpat olja i fickan med hjälp av en oljekanna. Kamraterna skrattade hjärtligt åt skämtet. Men nästa gång blev det kanske deras tur.

Med denna smygssysselsättning undrade vi alla hur han skulle hinna få sin plåtbit klar tills tiden var inne för att visa upp den. Inget problem, när det var dags hade han det finaste provet av oss alla. Hur hade detta gått till? - Jo, han hade fått sin plåt gjord hos plåtslagaren vid Torngatan. Så enkelt! Varför hade inte vi andra kommit att tänka på detta. Människorna är ju till för att bedragas.

- . Då vi flygplanmekaniker hade verkstadstjänst, tjänstgjorde signalmekanikerna på signalavdelningen i Bulltoftagården.
- . "ETT BAD I VECKAN ÅT VARJE SVENSK"! Så stod det skrivet ovanför dörren till kommunala varmbadhuset vid Drottninggatan. Dit marscherade vi i regel varje lördag, under den kalla årstiden, för att bada bastu och simma några hundra meter i bassängen. Bäst var lördagen, enligt schemat exercis, marsch till badet, bad, marsch hem, inre tjänst och permissionsuppställning 1145. Ibland var vår marschledare på dåligt humör. Då kunde vi få en riktig omgång i exercis. Det kunde ibland pågå så länge att inretjänsten utgick helt och vi fick endast några minuter på oss för omklädnad till permissionsuppställningen. Var det någon som inte hann med att komma till det angivna klockslaget utdelades permissionsförbud. Det kunde i vissa fall bara röra sig om några sekunder. Ett hårstrå på vapenrocken kunde föranleda samma straff. En volontär var ofta, i vårt tycke, utsatt för orättvis behandling. Ställningen som fast anställt manskap hade aldrig någon hög status.
- . Man kände sig jagad av de flesta befälen men i synnerhet av underbefälen. Och då var det alltid en liten skara korpraler och furirer som voro de värsta plågoandarna.
Det borde ju inte vara så, vi tillhörde ju det fast anställda manskapet alla.
Förmodligen fanns det de som inte klarade av befälsföringen med de värnpliktiga, som ibland kunde protestera mot felaktig ordergivning eller så kunde de maska i arbetet med irriterad stämning som följd.
Då var det lättare att kommendera volontärer, som med sin ömtåliga ställning aldrig vågade säga emot, aldrig ifrågasätta, aldrig maska eller förhåla arbetet utan bara svalde sin ilska och utförde den order som givits. Ibland kunde vi få skitjobb och de värnpliktiga fick stå vid sidan och skratta åt oss.
- . Vi var några volontärer som en kväll åt middag i matsalen. Vi hade klätt oss i andra mundering för att senare gå på bio. Då kommer vakthavande dagunderofficieren, en furir, fram till våra bord. Han ser på oss med ett smil. Vi förstod att nu är det något på gång. Jag försökte själv att känna mig alldeles oberörd, men samtidigt göra mig så liten som möjligt.
Hans ögon svepte fram och tillbaka, som en strålkastare i luftvärnet, över den något skrämde skaran. Och konstigt nog kände jag på mig att jag var den som skulle bli drabbad.

Plötsligt pekade han med hela handen och sade: - "Ni och ni skall städa mitt rum på Floragatan. Anmälan för mig snarast efter det ni ätit färdigt". Den utsedde förutom jag själv var 1909 Persson bördig från Arlöv. Jag gjorde ett lamt försök att komma ifrån det, genom att säga att vi hade tänkt att gå på bio.

Svaret kom direkt: - "Har ni uppfattat order"? - "Ja, furir det har vi". "Det är bra, bara se till och sätt fart"! Ordergivningen var avslutad och biografbesöket kunde vi glömma.

Snabbt hem till logementet för byte till blåstall, därefter anmälan för furiren.

Jag blev tilldelad våtutrymmen såsom toalett, badkar och tvättställ att städa. Persson fick hallen och det enda rummet.

Eftersom vi inte hade något större intresse av att städa andras bostad beslöt vi att svepa över det här på nolltid, så kanske vi hann med till bion i alla fall.

Jag tyckte det såg enkelt ut. I badkaret låg en handdusch, med den i ena handen och en borste i andra sprutade och borstade jag med vatten från golv till tak.

Upptorkning efteråt ansåg jag vara alldeles onödigt. Vatten torkar ju själv upp med tiden. Och det gällde att komma snabbt iväg.

På expeditionen väntade furiren. Jag anmälde: - "Furir städningen utförd, klart för visitation". Han tar vita fingervantar på händerna. Går först in i badrummet. Han ser sig omkring, tuggar lite konstigt, grimaserar och blir helt plötsligt alldeles röd i ansiktet under det han pekar på toalettstolens lock och på spegeln som hänger på väggen, som var alldeles våta. Utbrottet kommer. Han skriker inte, han vrålar. - "Vem i helvet har städat här"? Jag tog steget fram och svarade: - "Det har jag furir".

- "Detta skall göras om, skrek han, här skall vara rent, torrtorkat och fint, detta är ett furirrum och inget djävla svinhus, som ert logement"! Detta utbrott var ingen bra början för Persson, som stod i tur för visitation.

Han drog med de vita vantarna lägs golvlister. Ja, överallt där det kunde finnas damm. Efter en stund håller han upp händerna, visar fingertopparna. De är alldeles svarta. Han går fram och ställer sig framför Persson och drar honom under näsan med de skitiga vantarna under det han säger: - "Här skall också städas om, jag återkommer om en timme, då skall här vara rent och snyggt annars får ni hålla på längre".

Nu var det helt uteslutet att hinna till biografen. Så här hade han aldrig kunnat behandla en värnplikting.

Efter en timme blev det en förnyad visitation. Stämningen blev godkänd. Furiren hade förstört vår fritid den kvällen. För hans egen del gjorde det ingenting att få vänta, han var ändå bunden av dagtjänsten.

Denna episod, en av många, visade vilken svag ställning en kontraktsbunden volontär hade.

- Till ett befäl fick man inte säga du. Skulle detta inträffa någon gång blev man nogsamt återförd till den rätta läran.

Några vicekorpraler på egen division kan avföras från denna regel. Det fanns också de befäl, som man fick säga du till på tu man hand, men då andra var i närheten, så var det graden som gällde. Om man inför trupp råkade säga du till ett befäl, fick man också taga emot en tillrättavisning inför trupp. Kontakten mellan över- och underordnad fick inte bli familjär.

Ganska snart accepterade man detta system, att bli tilltalad med titel och efternamn. Aldrig med förnamn. Som en följd av detta system tilltalade även vi kolleger varandra med efternamnet.

Detta tilltalssätt använde vi, med några få undantag, hela militärtiden. Om någon hade blivit försedd med ett bra smeknamn användes detta i regel kolleger emellan.

Som volontär och vicekorpral sade vi i regel du till de värnpliktiga. Som korpral och furir tilltalade vi beväringen med Ni eller efternamnet. Egentligen var det här en konstig umgängesform. Vi kunde ha det bra, eller så kunde vi fara illa tillsammans. Vi jobbade flera på samma flygplan. Vi gjorde tillsyner på flygplan. Vi hade övningar tillsammans och ändå sade vi inte DU till varandra.

- En del av vår volontärutbildning gick åt till att traggla förmanskap och lydndsställning.

Det visade sig under utbildningens gång, att vi var många som hade svårt att hålla isär begreppen och det var kanske inte så konstigt, alla är ju inte funtade att kunna klara av juristernas kanslsvenska.

Jag skall här skriva ned något av vad vi skulle kunna och dessutom hade skrivning på.

- "Krigsman vid flygvapnet, vilken innehar högre tjänstegrad än annan krigsman vid flygvapnet, är dennes förman. Därjämte är envar inom krigsmakten förman för den, över vilken han enligt tjänstgöringsreglemente eller särskilt förordnande innehar befälsrätt.